EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 14.10.2021
COM(2021) 632 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annetun asetuksen mukaisesti vuonna 2020 myönnetyistä vientiluvista

1. Johdanto

Tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annetun asetuksen (EU) 2019/125[1], jäljempänä 'asetus', tavoitteena on yhtäältä kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanon ja toisaalta kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rankaisemisen estäminen EU:n ulkopuolisissa maissa. Siinä erotetaan toisistaan

- tavarat, jotka on lähtökohtaisesti tarkoitettu kaltoinkohteluun, minkä vuoksi niillä ei pitäisi käydä kauppaa lainkaan (liite II), ja
- tavarat, joilla voi olla oikeutettuja käyttötarkoituksia, kuten lainvalvontaan käytettävät välineet (liite III) tai hoitotarkoituksiin käytettävät tavarat (liite IV).

Liitteissä III ja IV lueteltujen tavaroiden kauppaan sovelletaan tiettyjä rajoituksia.

Asetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on laadittava vuosittain julkinen toimintakertomus. Toimintakertomuksessa on annettava tiedot vastaanotettujen hakemusten määrästä, hakemuksen kohteena olevista tavaroista ja maista sekä hakemusten johdosta tehdyistä päätöksistä. Asetuksen 26 artiklan 4 kohdan mukaan komission on laadittava jäsenvaltioiden julkaisemista vuosittaisista toimintakertomuksista koostuva vuosikertomus. Sen on asetettava kertomus julkisesti saataville.

Tässä komission kertomuksessa annetaan tietoja jäsenvaltioiden lupatoimista, jotka koskevat sellaisten tavaroiden vientiä vuonna 2020[2], joita voitaisiin käyttää kidutukseen tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon.

Kaikki jäsenvaltiot ilmoittivat 11 artiklan 1 kohdan ja 16 artiklan 1 kohdan nojalla hyväksyttyjen ja hylättyjen vientilupien määrän sekä tavarat ja määrämaat, joita ne koskivat. Joissain tapauksissa jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset ovat myös ilmoittaneet vientiluvan saaneiden tavaroiden lukumäärän tai määrät sekä sen, mihin luokkaan loppukäyttäjä, jolle tavarat toimitettiin, kuului.

Asetuksen (EU) 2019/125 mukaiset luvat

Asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa ja 16 artiklan 1 kohdassa edellytetään lupaa liitteissä III ja IV lueteltujen tavaroiden vientiin[3].

Liitteessä III luetellaan tiettyjä tavaroita, joita voitaisiin käyttää kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen. Liitteessä III luetellut tavarat jaotellaan seuraavasti: henkilöihin kohdistuvaan voimankäyttöön suunnitellut tavarat; mellakantorjuntaan tai itsesuojeluun suunnitellut aseet ja välineet;

([1]) EUVL L 30, 31.1.2019, s. 1.

([2]) Kertomuksessa ei anneta tietoja siitä, miten viejät ovat käyttäneet asetuksen liitteessä IV lueteltujen tavaroiden vientiä koskevaa unionin yleistä vientilupaa liitteen V nojalla.

([3]) Asetuksen 2 artiklan d alakohdan mukaisesti 'viennillä' tarkoitetaan "tavaroiden poistumista unionin tullialueelta, mukaan lukien sellaisten tavaroiden lähtö, joista on tehtävä tulli-ilmoitus, ja tavaroiden poistuminen sen jälkeen, kun ne ovat olleet varastoituina vapaa-alueelle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 952/2013 tarkoitetulla tavalla".

mellakantorjuntaan tai itsesuojeluun tarkoitetut, lamaannuttavia tai ärsyttäviä kemiallisia aineita levittävät aseet ja välineet sekä tietyt niihin liittyvät aineet.

Liitteessä IV luetellaan tietyt kemikaalit, joita voidaan käyttää henkilöiden teloittamiseen ruiskuttamalla tappava annos.

Lupa on saatava asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta, jotka luetellaan asetuksen liitteessä I, lukuun ottamatta tilanteita, joissa liitteen V mukaista unionin yleistä vientilupaa käytetään liitteessä IV lueteltujen tavaroiden vientiin.

Vientiä unionin yleisessä vientiluvassa lueteltuihin määräpaikkoihin voidaan yleensä harjoittaa hankkimatta jäsenvaltion myöntämää yksittäistä tai koontilupaa. Tähän saakka on toimittu siten, että EU:n ulkopuolinen maa on sisällytetty liitteeseen V, jos se on ratifioinut asiaa koskevan kansainvälisen sopimuksen, jossa sitoudutaan poistamaan kuolemanrangaistus kaikkien rikosten osalta. Jos maa ei ole Euroopan neuvoston jäsen, kyseisen maan on täytynyt ratifioida kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus) toinen valinnainen pöytäkirja ilman varaumia.

Jos on kuitenkin perusteltua syytä epäillä viejän kykyä noudattaa luvan ehtoja tai vientivalvontalainsäädäntöä, toimivaltainen viranomainen voi kieltää viejää käyttämästä unionin yleistä vientilupaa.

Asetuksen (EU) 2019/125 20 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä vientilupa voi olla yksittäinen lupa (lupa yhdelle EU:n ulkopuolisessa maassa olevalle loppukäyttäjälle tai vastaanottajalle suunnattua vientiä varten) tai koontilupa (lupa yhdelle tai useammalle määritetylle loppukäyttäjälle tai jakelijalle yhdessä tai useammassa määritetyssä EU:n ulkopuolisessa maassa suunnattua vientiä varten)[4].

Asetuksen 3, 4 ja 5 artiklassa kielletään liitteessä II lueteltujen tavaroiden vienti, tuonti ja kauttakuljetus. Toimivaltaiset viranomaiset voivat myöntää poikkeuksen kieltoon ainoastaan, jos voidaan osoittaa, että näitä tavaroita käytetään yksinomaan niiden asettamiseen julkisesti esille museossa (joko EU:n ulkopuolisessa maassa tai, 4 artiklan mukaisesti, jäsenvaltiossa) niiden historiallisen merkityksen vuoksi.

2. Myönnetyt ja evätyt luvat

Vuonna 2020 ilmoitettujen lupien kokonaismäärä oli 247, ja lupia myöntäneitä jäsenvaltiota oli 11. Muut jäsenvaltiot ilmoittivat komissiolle, että ne eivät olleet vastaanottaneet asetuksen mukaisia lupahakemuksia.

Koska asetuksen 2 artiklassa annettuihin ’yksittäisen luvan’ ja ’koontiluvan’ määritelmiin ei sisälly määrällistä osatekijää, ilmoitus myönnettyjen lupien määrästä ei kerro niiden tavaroiden lukumäärää tai määrää, joita nämä luvat koskevat. Jäsenvaltioiden komissiolle antamissa tiedoissa ei myöskään tavallisesti tehdä eroa yksittäisten lupien ja koontilupien välillä.

([4]) ’Yksittäinen lupa’ määritellään 2 artiklan p alakohdassa ja ’koontilupa’ 2 artiklan q alakohdassa.

Asetuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten on tarkastettava, onko vientiluvassa viitteitä siitä, että jos kyseiset tavarat menevät vientiin, niitä voitaisiin käyttää kidutukseen tai muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen (liite III) tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon (liite IV). Tämän vuoksi asetuksen 20 artiklan 8 kohdassa säädetään, että toimivaltaisen viranomaisen on saatava ”täydelliset tiedot erityisesti loppukäyttäjästä, määrämaasta ja tavaroiden lopullisesta käytöstä”.

Jäsenvaltiot ilmoittivat evänneensä 23 vientilupahakemusta vuonna 2020. Ilmoitetut epäämistapaukset koskivat tiettyjä suunniteltuja liiketapahtumia, joissa asiakkaat olivat Algeriassa, Andorrassa, Brasiliassa, Kamerunissa, Chilessä, Kiinassa, Hongkongissa, Irakissa, Malesiassa, Filippiineillä, Saudi-Arabiassa, Thaimaassa, Ugandassa, Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa ja Vietnamissa. Hylätyksi tulleet liiketoimet koskivat pääasiassa liitteessä III olevassa 3.1 kohdassa lueteltuja tavaroita[5)]. Osa niistä koski tavaroita, jotka luetellaan liitteessä III olevissa kohdissa 1.1[6)] (Saudi-Arabia), 2.1[7)] (Algeria), 3.4[8)] (Hongkong, Thaimaa) ja 3.6[9)] (Irak). Suunniteltu vienti Malesiaan koski liitteessä IV olevassa 1.1 kohdan d alakohdassa (*pentobarbitaalinatriumsuola*) lueteltuja tavaroita. Suunniteltu vienti Hongkongiin koski liitteessä IV olevassa 1.1 kohdassa (*muut nopeasti ja keskinopeasti vaikuttavat anesteettiset barbituraatit*) mainittuja tavaroita.

Asetuksen 3, 4 ja 5 artiklassa kielletään liitteessä II lueteltujen tavaroiden vienti, tuonti ja kauttakuljetus. Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat myöntää poikkeuksen kieltoon ainoastaan, jos voidaan osoittaa, että näitä tavaroita käytetään yksinomaan niiden asettamiseen julkisesti esille museossa (joko EU:n ulkopuolisessa maassa tai, 4 artiklan mukaisesti, jäsenvaltiossa) niiden historiallisen merkityksen vuoksi. Toimivaltaiset viranomaiset ilmoittivat, että ne eivät olleet myöntäneet tällaisia poikkeuksia vuonna 2020.

Tämän kertomuksen *liitteessä 1* on tietoja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten vuonna 2020 myöntämien vientilupien määrästä tuoteryhmittäin (asetuksen liitteet III ja IV). Unionin yleisen vientiluvan (liite V) nojalla tapahtuvaa vientiä ei ole sisällytetty myönnettyjen lupien lukumäärää koskeviin tietoihin.

Liitteessä 2 annetaan tiedot ilmoitettujen vientilupien ja epäämispäätösten lukumäärästä tuoteryhmittäin (liitteet III ja IV).

Liitteessä 3 on tietoja vuosina 2017–2020 hyväksyttyjen ja hylättyjen hakemusten määrästä.

Liitteessä 4 on tietoja jäsenvaltioiden myöntämien ja ilmoittamien vientilupien lukumäärästä.

([5]) Liitteessä III olevassa 3.1 kohdassa luetellut tavarat: kannettavat aseet ja laitteet, joilla voidaan kohdistaa annos lamaannuttavaa tai ärsyttävää kemiallista ainetta.

([6]) Liitteessä III olevassa 1.1 kohdassa luetellut tavarat: kahleet ja joukkokahleet (lukuun ottamatta tavanomaisia käsirautoja).

([7]) Liitteessä III olevassa 2.1 kohdassa luetellut tavarat: sähköpamput.

([8]) Liitteessä III olevassa 3.4 kohdassa luetellut tavarat: seokset, jotka sisältävät vähintään 0,3 painoprosenttia PAVAa tai OC:tä ja liuotinta (pippurisumute)

([9]) Liitteessä III olevassa 3.6 kohdassa luetellut tavarat: lamaannuttavan tai ärsyttävän kemiallisen aineen levitykseen tarkoitetut kiinteät tai koottavat laitteet, jotka kattavat laajan alueen.

Liitteessä 5 esitetään tiedot sallitun viennin ilmoitetuista määräpaikoista.

Liitteessä 6 esitetään yhteenveto komissiolle toimitetuista tiedoista, jotka koskevat sallitun viennin ilmoitettua loppukäyttöä vuonna 2020.

Liitteissä 7 ja 8 esitetään yleiskatsaus vientiluvan saaneista tavaroista, niiden määräpaikoista ja niiden ilmoitetusta loppukäytöstä.